

УДК 331.5

Зоряна Дзуліт, к. е. н., доцент

(доцент каф. «Менеджмент організації і логістики», Державного економіко-технологічного університету транспорту)

Юлія Моренець,

(студент факультету «ЕіМ», спеціальності «Менеджмент організації і адміністрування»)

МОЛОДЬ НА РИНКУ ПРАЦІ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

У статті проводиться аналіз сучасної ситуації в Україні щодо зайнятості молоді, розкривається сутність даної проблеми і шляхи вирішення, відбувається дослідження попиту і пропозиції відповідно до досвіду роботи за останні роки.

Ключеві слова: молодь, безробіття, зайнятість, державна служба зайнятості, державне регулювання зайнятості, молодіжні центри праці, молоді спеціалісти, працевлаштування.

В статті проводиться аналіз сучасної ситуації в Україні щодо зайнятості молоді, розкривається сутність даної проблеми і шляхи вирішення, проводиться дослідження попиту і пропозиції відповідно до досвіду роботи за останні роки.

Ключевые слова: молодежь, безработица, занятость, государственная служба занятости, государственное регулирование занятости, молодежные центры труда, молодые специалисты, трудоустройство.

Постановка проблеми. Зміни в економіці і криза в Україні сприяли загостренню багатьох проблем, зокрема проблеми зайнятості, нестабільної ситуації на ринку праці, дисбалансу попиту і пропозиції робочої сили.

У сучасному суспільстві молодь становить окрему частину ринку праці. З одного боку, вік сприяє високій мобільності, відкритості, сміливості у зміні і пошуку роботи. З іншого – молоді не вистачає відповідного досвіду, щоб бути конкурентоспроможною на ринку праці. Тому і безробіття молоді є однією з найгостріших соціально-економічних проблем на регіональному ринку праці [10]. З 2013 року кількість зареєстрованих безробітних становила 451,5 тисяч осіб, з яких більше, ніж половину, склали жінки, 42% – молодь віком до 35 років, 37% зареєстрованих безробітних – сільські мешканці [7]. Проблема безробіття молоді потребує невідкладного розв'язання, оскільки зростання безробіття призводить до зниження рівня життя, зростання тіньової зайнятості, сприяння зовнішнім трудовим міграціям і щонайгірше втрати мотивації молодих громадян до роботи взагалі, адже праця стає нерентабельною [2].

© Дзуліт З. П., Моренець Ю. Ю., 2014

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем безробіття і працевлаштування молоді займалися такі вчені як Михальченко І., Бортнік С.М., Саган, Абашина О.В. В працях зазначених науковців розкриваються причини виникнення молодіжного безробіття, сформовані підходи щодо подолання цієї проблеми, проте не приділяється достатньої уваги вивченню особливостей цього явища і аналізу ситуації, що склалась і постійно змінюється на молодіжному ринку праці України.

Мета статті – дослідження проблеми зайнятості молоді в Україні за 2013 р. і виявлення проблем, а також шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш ніж розпочати наше дослідження проблеми зайнятості молодих фахівців в Україні, необхідно дати наукове тлумачення основних категорій, а саме: молодь, зайнятість, безробіття, Державна служба зайнятості, молодіжний центр праці, державне регулювання зайнятості населення.

Молодь – соціально-демографічна група, відокремлена на основі сукупності вікових характеристик і особливостей соціального стану. Молодість як певна визначена фаза, етап життєвого циклу біологічно універсальна, але її конкретні вікові рамки, пов'язаний з нею соціальний статус і соціально-психологічні особливості мають соціально-історичну природу і залежать від суспільного ладу, культури і властивих даному суспільству закономірностей соціалізації[9]. До категорії «молодь» зазвичай відносять (у статистиці, соціології) людей віком 16-30 років. Однак соціальна неоднорідність молоді обумовлює деяких дослідників визначати «верхню» вікову межу молоді залежно від тривалості формування соціально-економічних і професійних якостей різних її груп. Так соціальне і професійне становлення молодого робітника в основному завершується до 25 років, а молодого вченого до 35 років [11].

Ми вважаємо, що молодь – це стратегічний ресурс національного і світового розвитку. Практика останніх десятиліть переконливо доводить, що у світі, що швидко змінюється, стратегічні переваги будуть у тих держав і суспільств, які зможуть ефективно накопичувати і продуктивно використовувати людський капітал, а також інноваційний потенціал розвитку, основним носієм якого є молодь.

Зайнятість населення – це діяльність громадян, яка пов'язана із задоволенням особистих і суспільних потреб і приносить їм дохід у грошовій або іншій формі.

Згідно з Законом України «Про зайнятість населення», зайнятість – незаборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особистих і суспільних потреб з метою одержання доходу (заробітної плати) у грошовій або іншій формі, а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їх власності[9].

На нашу думку зайнятість – це насамперед діяльність громадян, яка пов'язана із задоволенням, перш за все особистих і суспільних потреб, і така, що, як правило, приносить їм дохід у грошовій або іншій формі у вигляді заробітної плати, утримання додаткової допомоги і виплати натурою. Щодо поняття «безробіття» – це соціальне явище, суть якого полягає в незатребуваності й невикористаності суспільством активної працездатної частини населення [12].

Ст. 2 Закону України «Про зайнятість населення» визначає безробітними працездатних громадян працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів і зареєстровані у державній

службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові і здатні приступити до підходящої роботи [1].

Наступне поняття – Державна служба зайнятості України, котра прийшла на зміну системі бюро з працевлаштування. Її діяльність регламентується Законом України «Про зайнятість населення», прийнятим Верховною Радою України 1 березня 1991 р., з наступними змінами і доповненнями [1]. Крім зазначеного Закону, діяльність служби зайнятості України регламентується нормативними актами Кабінету Міністрів України, Верховною Радою України, Міністерством праці і соціальної політики України, указами Президента України і локальними актами Державного центру зайнятості. Державна служба зайнятості бере участь в економічному регулюванні ринку праці в регіоні, бере на себе відповідальність за особливий сегмент працюючої молоді і студентів. На неї покладено виконання основних завдань: допомога в отриманні робочих місць тим, хто шукає роботу (зокрема, молоді); допомога власникам підприємств, що шукають працівників певного рівня кваліфікації; збір інформації про попит на робочу силу і його задоволення; реєстрація вільних робочих місць і осіб, що шукають роботу; заходи щодо професійної підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовки вивільнюваних працівників і безробітних; організація оплачуваних громадських робіт; сприяння створенню додаткових робочих місць для громадян, які не здатні на рівних умовах конкурувати на ринку праці; надання матеріальної підтримки безробітним і членам їхніх сімей і ін. [13].

Наступна категорія – молодіжний центр праці. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про молодіжний центр праці» від 24 січня 2001 р. № 40, молодіжний центр праці – організація, діяльність якої спрямована безпосередньо на розв'язання проблем зайнятості і інтеграції молодих спеціалістів у ринок праці [3]. Метою діяльності центру є вирішення питань працевлаштування молоді, забезпечення її зайнятості у вільний від навчання час, сприяння розвитку молодіжних ініціатив у трудовій сфері, перепідготовка і підвищення кваліфікації молоді.

Основні проблеми молоді у сфері праці і зайнятості і шляхи їх вирішення. На нашу думку серед соціальних проблем молоді в Україні однією з найважливіших є проблема її недостатньої зайнятості, яка обумовлена низкою причин: невідповідністю між попитом і пропозицією праці; низькою адаптованістю молоді на ринку праці; відсутністю досвіду роботи; підвищеними вимогами щодо працевлаштування (престижу, заробітку), до змісту, характеру і умов праці.

Сьогодні проблема безробіття серед випускників вузів особливо актуальна. Її причиною є невідповідність запитів ринку праці і держзамовлень на навчання.

Щорічно університети випускають більше 500 000 фахівців, які не можуть влаштуватися на роботу. Не дивно, що безробіття серед молоді в Україні досить високе. На думку представників компаній, ВНЗ не готують студентів до сучасних бізнес-реалій. У свою чергу представники університетів стверджують, що український бізнес орієнтований на швидке отримання прибутку.

За даними дослідження кадрового порталу HeadHunter Україна, за підсумками 2013 більше половини всіх вакансій були розраховані на фахівців з досвідом роботи від 1 року до 3–х років. А в кожній п'ятій вакансії роботодавці шукали людину без досвіду роботи. При цьому спостерігається традиційна диспропорція. У той час

як компанії більше зацікавлені у фахівцях з досвідом роботи 1-3 року, роботу найчастіше шукають ті, у кого солідний досвід роботи (від 6 -ти років)[5].

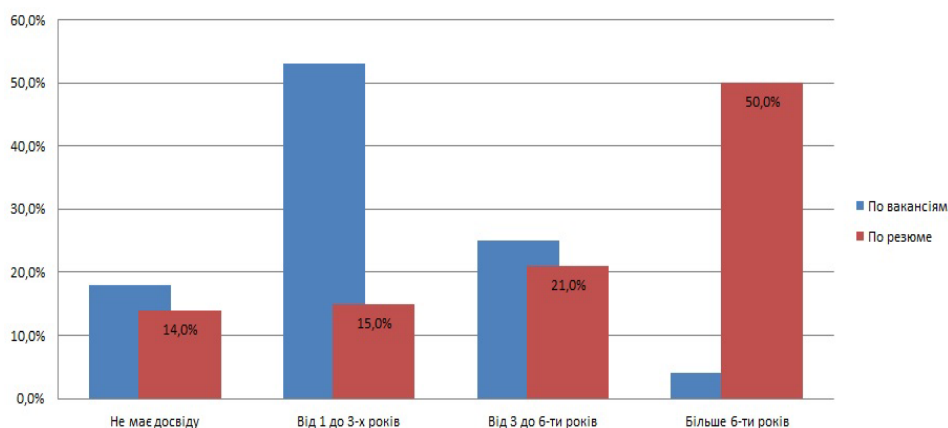

Рис. 1. Структура попиту і пропозиції відповідно до досвіду роботи в Україні у 2013 році

Джерело: за даними [5]

За даними Державної служби статистики України, у 2012 році рівень зайнятості серед осіб у віці 25-29 років був вищий, ніж в середньому по Україні і становив 73,8%. Серед осіб у віці 15-24 роки цей показник склав лише 33,7%. Низький рівень зайнятості серед таких осіб обумовлений тим, що молодь у такому віці навчається і не має стійких конкурентних переваг на ринку праці. Рівень безробіття (за методологією МОП) серед молоді у віці 25-29 років зріс до 9,5% у 2012 році проти 9,2%, у 2011 року, і був вищим за середній рівень безробіття по Україні (7,5%) [14].

Законом України «Про зайнятість населення» №№5067-VI від 05.07.2012 року, який набув чинності з 1 січня 2013 року, розширено можливості для підвищення конкурентоспроможності молоді. Відповідно до статті 29 цього закону студенти останніх курсів професійно-технічних і вищих навчальних закладів мають право на стажування у роботодавців строком до шести місяців [1].

На нашу думку щоб знизити рівень безробіття серед молоді і підвищити її конкурентоспроможність, необхідно налагодити партнерство ВНЗ і роботодавців. Але в Україні воно ще на досить низькому рівні. За результатами опитування «Досвід працевлаштування випускників навчальних закладів: погляд випускників і роботодавців», з ВУЗами співпрацюють лише близько третини компаній (34%), це переважно великі і середні підприємства (62% і 31% відповідно)[5].

Водночас, в останні роки на ринку праці намітилися молодіжні тенденції – роботодавці активно наймали фахівців без досвіду. За прогнозами експертів, популярність молодих фахівців в 2014 році буде тільки зростати. Компанії шукають випускників, щоб виростити фахівців під себе і свої вимоги. На їх думку, такі кандидати не зіпсовані трудовими відносинами, тому з ними легше працювати. Таким чином, головні напрями підвищення рівня працевлаштування молоді на ринку праці в Україні:

1. Необхідно активізувати процеси підтримки ініціатив молоді щодо професійної підготовки і працевлаштування, заохочення її до активного пошуку роботи. Для цього дуже важливою є повна і кваліфіковано надана інформація щодо перспектив професійного росту молоді.

2. Доцільним є реальне стимулювання особистої ініціативи, розвиток підприємництва, малого і середнього бізнесу, що забезпечує створення нових робочих місць.

3. Основними заходами в межах реформування системи освіти мають стати: створення дієвої і ефективної системи безперервного навчання.

4. Засоби масової інформації, молодіжні організації мають психологічно готувати молодь до усвідомлення нею тієї ролі, яку вона може й буде відігравати в розвитку своєї країни.

В цілому формування комплексного застосування вищевказаних пропозицій, які сприятимуть працевлаштуванню молоді на ринку праці і підвищенню її ролі в формуванні економіки України, можливе лише за умови своєчасного коригування загальнодержавної політики працевлаштування, яка повинна відповідати вимогам ринкової економіки, орієнтуватися на забезпечення реалізації прав громадян і створювати підґрунтя для соціально-економічного зростання країни[2].

Висновки і пропозиції. Проаналізувавши дану проблему, можна сказати, що кількість економічно-активної молоді щороку зменшується, що і призводить до зменшення безробітних віком від 16 до 35 р. Кожен з нас розуміє, що молоді люди є майбутнім будь-якої держави, і молодь, яка вперше вступає на ринок праці з метою пошуку роботи є дуже вразливою. Тому держава повинна більше приділяти цьому увагу. На нашу думку, потрібно розпочати зі створення сприятливих соціально-економічних умов з метою збільшення кількості працездатної молоді. Для цього необхідно насамперед ретельно дослідити основні причини міграції молоді і створювати і реалізовувати програми, які б сприяли їх поверненню, причому не авторитарними, а державними методами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про зайнятість населення» від 1 березня 1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/803-12>.
2. Сайт особливості молодіжного ринку праці в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eworks.com.ua/work/2156_.
3. Сайт новини 21.11.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://medicallaw.org.ua/ua/novini/article/2828/>.
4. Київський молодіжний центр праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmcp.kiev.ua/index.php/novini/item/1278>.
5. Сайт Павлоград «Молодь на ринку праці: перше робоче місце» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pavlograd-official.org/centr-zajnyatosti>.
6. Сайт провищу освіти в Україні і за кордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/novyny/suspilstvo/4367>.
7. Бортнік С. М., Саган М. В. Молодіжне безробіття в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.asconf.com/rus/archive_view/634.
8. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Молодь>.
9. Сайт Глибочкої районної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rdagl.cv.ua/index.php?option=com_content&view.

10. *Абашина О. В.* Обґрунтування найбільш доцільних вікових меж молоді як суб'єкта ринку праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=59410>.

11. *Короткий енциклопедичний словник* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://subject.com.ua/sociology/dict/36.html>.

12. *Сайт Державне регулювання зайнятості* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sesia.com.ua/book/108/7274.html>.

13. *Борнік С. М., Борнік Н. М.* Міжнародні науково-практичні конференції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.asconf.com>.

*Zoriana Dvulit, Ph.D. in Economics, Associate Professor
(Associate Professor of Department of Management and Logistics, State Economic and Technological University of Transport)
Yulia Morenets,
(Student of the faculty "FEM" of the speciality of Management and Administration)*

YOUTH IN THE LABOUR MARKET: PROBLEMS AND SOLUTIONS

The youth unemployment problems are analysed in this article. In modern society, youth is a separate part of the labour market. From one hand, the age contributes the high mobility, openness, courage to change and job searching. From the other hand the youth lacks relevant experience to be competitive in the job market. Therefore, youth unemployment is one of the most pressing social and economic issues at the regional labor market.

The problem of youth unemployment requires an immediate solution, as rising unemployment leads to lower quality of life, shadow employment, promotion of foreign labor migration and motivation loss for young people to work at all.

Thus, the problem of youth employment in Ukraine is very important today. All this has led to the significance and relevance of the topic of this article.

Making a conclusion we can say that the number of economically active young people decreases each year, which leads to a decrease of the unemployed aged 16 to 35. Everyone understands that young people are the future of any country, and young people who first entered the market work to find work is very vulnerable. Therefore, the state should pay more attention to this.

Keywords: youth, unemployment, employment, public service employment, government regulation of employment, youth centers work with young people, employment.

REFERENCES

1. *The law of Ukraine «On employment of the population»* dated March 1, 1991 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://zakon4.rada.gov.ua/803-12>.

2. *The website osobnost youth labour market in Ukraine* [Electronic resource]. – Mode of access: http://eworks.com.ua/work/2156_.

3. *Site news 21.11.2013* [Electronic resource]. – Mode of access: <http://medicallaw.org.ua/ua/novini/article/2828/>.

4. *Kyiv youth employment center* [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.kmcp.kiev.ua/index.php/novini/item/1278>.

5. *The website Pavlograd «Youth in the labor market: re workplace* [Electronic resource]. – Mode of access: <http://pavlograd-official.org/centr-zajnyatosti>.

6. *The website provide education in Ukraine and abroad* [Electronic resource]. – Mode of access: <http://vnz.org.ua/novyny/suspilstvo/4367>.
7. *Bortnik S.M., Sagan MV Youth unemployment in Ukraine* [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.asconf.com/rus/archive_view/634.
8. *Wikipedia* [Electronic resource]. – Mode of access: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Molodi>.
9. *The website Glybokski district administration* [Electronic resource]. – Mode of access: http://rdagl.cv.ua/index.php?option=com_content&v...
10. *Abashina AV Rationale the most appropriate age limits youth as a subject of labour market* [Electronic resource]. – Mode of access: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=59410>.
11. *Brief encyclopedic dictionary* [Electronic resource]. – Mode of access: <http://subject.com.ua/sociology/dict/36.html>.
12. *The website of the State regulation of employment* [Electronic resource]. – Mode of access: <http://sesia.com.ua/book/108/7274.html>.
13. *Born S.M., Born NM International scientific-practical conference* [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.asconf.com>.